

Spremljevalni program:
Vodstvo po razstavi s kustosinjo:
sobota, 3. septembra 2022, ob 12. uri.

Galerija Crngrobsk' turn,
cerkev Marijinega oznanjenja v Crngrobu

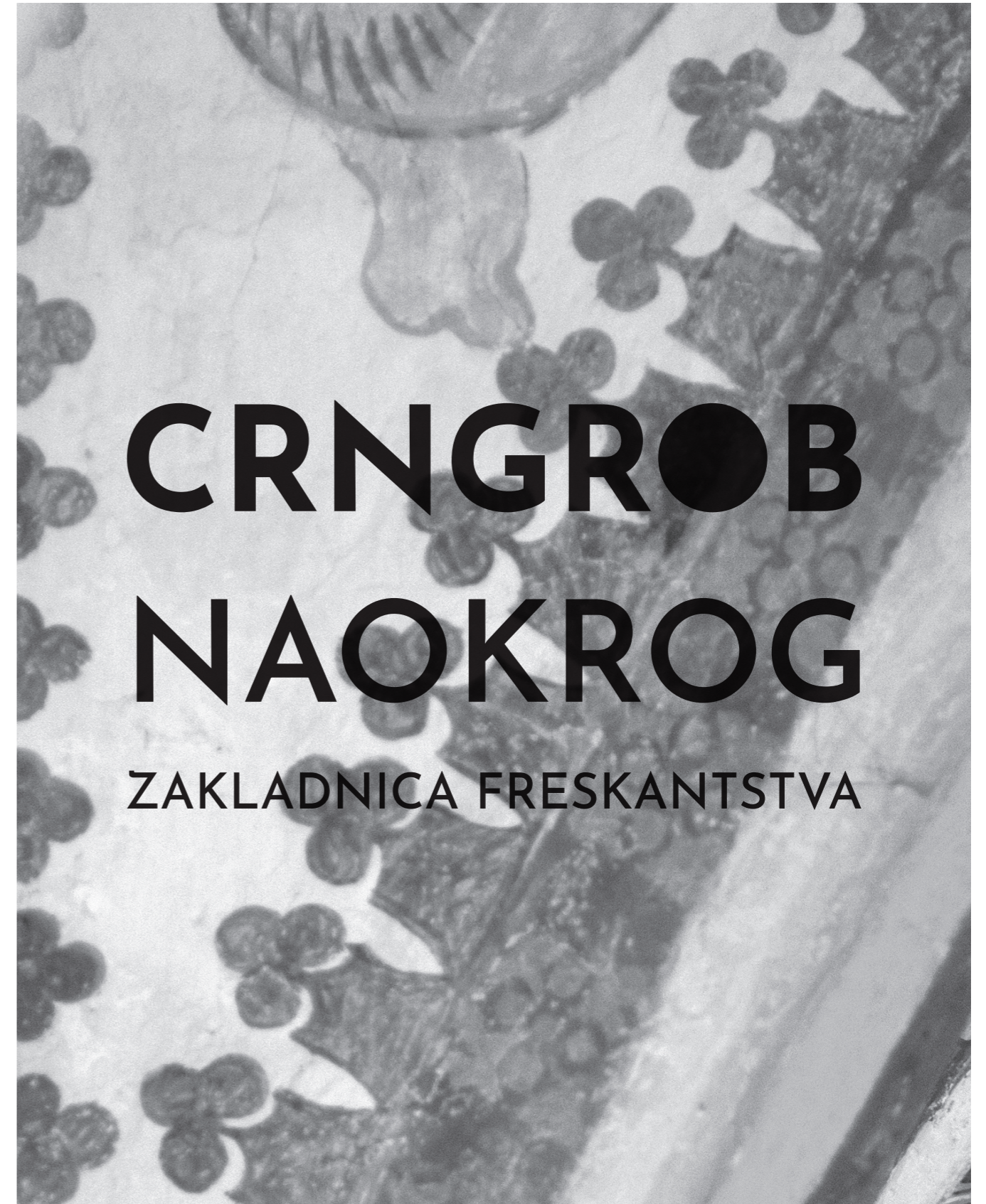
RAZSTAVA

Crngrob naokrog - zakladnica freskantstva

Galerija Crngrobsk' turn, cerkev Marijinega oznanjenja v Crngrobu
13. 7.-8. 9. 2022

Kustosinja: Nina Misson
Jezikovni pregled: Nataša Martina Pintarič
Prevod: Mateja Žuraj
Postavitev razstave: Luka Kravanja
Tehnična podpora: Gregor Bečan, Boris Krajnc

Loški muzej Škofja Loka
Zanj: Aleksandra Saša Nabergoj

CRNGROB NAOKROG ZAKLADNICA FRESKANTSTVA

Projekt sofinancirata Evropska unija iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Republika Slovenija v okviru Programa razvoja podeželja 2014-2020. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014-2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino je odgovoren Loški muzej Škofja Loka.

13. 7.-8. 9. 2022

Cerkev Marijinega oznanjenja v Crngrobu so začeli graditi najkasneje v 13. stoletju, današnja podoba pa je dobila v 19. stoletju. Tu je bilo že v srednjem veku priljubljeno romarsko središče in romarji s številnimi darovi niso omogočili le več povečav cerkve, ampak tudi naročila bogate likovne opreme. Med njo so poleg zlatih oltarjev najznamenitejše stenske poslikave, ki so nastajale skoraj vso stavbno zgodovino. Nekatere slikarije so še danes dobro ohranjene, druge pa so že težko prepoznavne ali pa so bile celo snete in so hranjene v galerijskih depojih. Na razstavi *Crngrob naokrog - zakladnica freskantstva* sopostavljamo dvanajst poslikav iz različnih obdobjih od konca 13. do sredine 19. stoletja.

Okraševanje tako notranjosti kot zunanosti cerkva je bilo razširjeno po širšem evropskem prostoru in je značilno tudi za naš prostor. Prav tako ni nenavadno, da v srednjeveških cerkvah, kot je crngrobška, najdemo poslikave v dveh ali več plasteh. Starejše stenske poslikave so med

prezidavami pogosto na novo ometali, preslikali ali prekrili z beleži, v nekaterih primerih pa odbili, kako drugače poškodovali ali celo uničili. Vlažne in hladne notranjščine cerkva sicer nudijo idealno okolje za freske, saj se v takih razmerah počasneje sušijo, medtem ko se poslikave na zunanjih stenah posušijo prehitro in so zato manj obstojne. Poleg tega so bolj izpostavljene sončni svetlobi in temperaturnim spremembam, tako da so v nekaterih primerih fotografije edini ohranjeni dokument, po katerem je možno rekonstruirati originalni spomenik. V veliko pomoč so tudi kopije in rekonstrukcije fresk, kot je Sveta Nedelja iz Loškega muzeja. Z nje lahko danes razberemo marsikatero podrobnost, ki je na izvorni freski že zdavnaj zbledela. Največ poslikav, ki so tudi v boljšem stanju, se je ohranilo v notranjosti cerkve, natančneje v severni ladji, kjer so obnovljene freske različnih mojstrov oziroma delavnic iz štirih faz poslikav. Vse so bile odkrite leta 1935 pod vodstvom

umetnostnega zgodovinarja in deželnega konservatorja Franceta Steleta ter restavratorja Mateja Sternena.

Načini slikanja in materiali, ki so jih uporabljali slikarji, so se skozi zgodovino spreminjali, v osnovi pa pri stenskih poslikavah ločimo dve tehniki. Najbolj znana je slikanje na »svež« ali vlažen omet oziroma freska (ita. *affresco*), poznamo pa tudi tehniko »na suho« (ita. *al secco*), pri kateri slikamo na suho podlago. Pri večini ohranjenih poslikav v crngrobški cerkvi gre za poslikave, narejene na svež omet, ki jih dopolnjujejo detajli v suhi tehniki. Ker je ta manj obstojna, so se nekatere podrobnosti, kot so obrazne poteze, do danes izgubile.

V srednjem veku so umetnike obravnavali kot obrtnike in ti so se v takratni organizaciji družbe povezovali v cehe (stanovske organizacije obrtnikov iste stroke). Slikarsko delo je po strogo določenih načelih opravljal mojster z vrsto pomočnikov in učencev, ki so bili pogosto

specializirani za določene naloge (draperija, krajina, roke itn.). Šele ob koncu srednjega veka so začeli umetniki pod vplivom renesančnega humanizma kot posamezniki izstopati iz sence delavnic. Zato je srednjeveška umetnost - razen redkih izjem - brez imen. Tako se večkrat zatečemo k zasilnim imenom, kot je Mojster crngrobške fasade. Svoja dela so podpisali le posamezniki, kot je bil Mojster Bolfgang, pa še ti ne vedno.

Na stenskih slikarijah prevladujejo podobe zavetnikov in svetnikov, na katere se verniki obračajo z molitvami in raznimi prošnjami (pri nas se velikokrat pojavita sv. Martin in sv. Krištof), razne svetopisemske teme, pri čemer so med pogostejšimi prizori iz Kristusovega in Marijinega življenja, ter podobe, ki prikazujejo konec sveta in usodo človeških duš po smrti. Te navadno najdemo v bližini glavnih vhodov.

Nina Misson